

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก กับ คาร์ล มาร์ก

AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF FREEDOM OF JOHN LOCKE AND KARL MARX

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม ผศ.ดร.*

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์ก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก กับ คาร์ล มาร์ก จากการศึกษา พบว่านักปรัชญาทั้งสองคนได้พยายามแสวงหาคำตอบเรื่องเสรีภาพให้กับสังคม ซึ่งคำตอบที่ได้จัดว่าเป็นความมุ่งหมายเพื่อความสุขของประชาชนเป็นหลัก ดังนั้น การจะได้มาซึ่งเสรีภาพที่เป็นเหตุแห่งความสุขนั้น จอห์น ล็อก ได้เสนอว่าเสรีภาพคือการมีอิสระในการทำตามใจตน ฝ่ายคาร์ล มาร์ก เสนอว่าเสรีภาพคือการมีอิสระในการกำหนดกรอบการทำงานของตน

ABSTRACT

The objectives of this article were: 1) to study the concept of freedom of John Locke, 2) to study the concept of freedom of Karl Mark and, 3) to analytical study of the concept of freedom of John Locke and Karl Marx. The results indicated that the two philosophers have tried to seek the answers to society's freedom. The answer has as a goal to delight of the public, so a cause of happiness was acquiring the freedom, John Locke gave the suggestion that the freedom is the self-indulgent freedom but Karl Marx gave about the freedom of their framework.

๑. บทนำ

การศึกษาวិเคราะห์เกี่ยวกับการนำแนวคิดของคนสองคนหรือมากกว่านั้นมักจะมีความเข้าใจกันมาเสมอว่าต้องมีบางส่วนเหมือนกันและมีบางส่วนต่างกัน เมื่อเกิดความเข้าใจเช่นนี้ ก็ปรากฏว่ามีนักวิชาการบางท่านเสนอว่าเมื่อมีความคิดเห็นเป็นเช่นนี้แล้วจึงไม่ควรจะทำการศึกษาในรูปแบบนี้อีกต่อไป เพราะการศึกษารูปแบบนี้มีผลการศึกษาเพียงแค่ว่าเหมือนกันกับต่างกันเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะพบว่าในเรื่องการศึกษารูปแบบนี้มีความจริงที่น่าศึกษาค้นคว้าอยู่บางประการคือการศึกษาวิเคราะห์เช่นดังกล่าวนี้มีความจำเป็นที่ยังจะต้องศึกษากันอยู่ทั้งในแบบที่เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ด้วยว่าการศึกษาแบบนี้เมื่อวิเคราะห์เจาะลึกลงไปในความเหมือนกันหรือความต่างกันแล้วก็จะเห็นว่าในความเหมือนกันนั้นย่อมทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าบรรดาสรรพสิ่งที่อยู่ใกล้หรืออยู่ไกลกันนั้นสามารถมีความเหมือนกันได้ โดยอาจเป็นความเหมือนกันในแง่ปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ กล่าวคือย่อมจะเป็นการทำให้มีความเข้าใจในสิ่งที่อยู่นอกจากแนวคิดหรือทฤษฎีประจำกลุ่มของตนเองได้ หมายความว่าทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

* คณะศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ในแนวคิดหรือทฤษฎีอื่นๆ หรือเมื่อศึกษาวิเคราะห์แล้ว ได้เกิดผลการศึกษาคือความแตกต่างกัน ย่อมจะทำให้เกิดการมองเห็นตามความเป็นจริงที่นอกเหนือจากแนวคิดหรือทฤษฎีของตนเองอีกลำดับหนึ่ง ซึ่งถ้าได้มองเห็นว่ามีแนวคิดหรือทฤษฎีอื่นที่แตกต่างไปจากตนเองยิ่งย่อมเป็นการยืนยันว่าตนเองได้ยอมรับในแนวคิดหรือทฤษฎีอื่นนอกจากแนวคิดหรือทฤษฎีของตนเองมากขึ้น เรียกว่าเป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับแนวคิดหรือทฤษฎีอื่นนั่นเอง

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์เรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก กับ คาร์ล มาร์ก ในที่นี้ต้องการแสดงให้เห็นว่าเรื่องเสรีภาพนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะนักปรัชญาหลายคนล้วนมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ กล่าวคือหากปราศจากเสรีภาพเสียแล้ว ชีวิตมนุษย์จะมีพื้นที่ตรงไหนให้กับการยืนยันว่าชีวิตมีความสุขสบายอย่างแท้จริง ด้วยว่าหากไม่มีเสรีภาพในชีวิตแล้ว การกล่าวว่าเป็นอยู่แบบนี้หรือเป็นอยู่แบบนั้นแล้วมีความสุขย่อมอาจไม่เป็นความจริงก็ได้ เพราะเมื่อพิจารณาอย่างถึงที่สุดแล้ว เสรีภาพล้วนเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งในชีวิตมนุษย์อย่างแน่นนอน เช่น การหลุดพ้นจากกิเลสทั้งมวลหรือการเข้าถึงนิพพาน ในทางพุทธปรัชญาจัดว่าเป็นการเข้าถึงเสรีภาพอย่างแท้จริง เพราะชีวิตนี้จะไม่ถูกบงการจากกิเลสทั้งหลายอีกต่อไป ดังนั้น เรื่องเสรีภาพนี้ นักปรัชญาทั้งสอง ได้แก่ จอห์น ล็อก (John Locke, พ.ศ. ๒๑๗๕-๒๒๔๗) และ คาร์ล มาร์ก (Karl Marx, พ.ศ. ๒๓๖๑-๒๔๒๖) จะมีวิธีการอธิบายอย่างไรจึงเป็นที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่านักปรัชญาทั้งสองนั้นอยู่คนละประเทศและระยะเวลาการเกิดก็ห่างกัน ฉะนั้น การมองคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะเรื่องเสรีภาพนี้ย่อมมีแนวโน้มว่าจะเหมือนกันหรือต่างกันได้ จึงนับว่าเป็นเรื่องที่น่าน่าศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์ก และ ๓. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก กับ คาร์ล มาร์ก

๒. ประวัติย่อของจอห์น ล็อก

จอห์น ล็อก เกิดที่เมืองริงตันทางภาคเหนือของมณฑลซอเมอร์เซต ประเทศอังกฤษ บิดาของท่านเป็นทนายความที่ไม่ค่อยจะมีชื่อเสียงนัก แต่ก็เป็นคนที่เคร่งในศาสนา เมื่อมีอายุได้ ๑๔ ปี บิดาได้ส่งไปเรียนที่โรงเรียนเวสต์มินสเตอร์ หลังจากที่ได้ศึกษาอยู่เป็นเวลาพอสมควรแล้ว ท่านก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ในคริสต เซอร์วิส ที่เมืองออกซ์ฟอร์ด เมื่อ พ.ศ. ๒๑๙๕ ณ ที่นั้น ท่านได้รับการฝึกฝนและได้รับอิทธิพลทางปรัชญาแบบที่ไม่มีชีวิตและล้าสมัยกับยุคนั้น และสิ่งนี้ไม่เป็นที่ถูกใจของท่านเลย พ.ศ. ๒๑๙๙ ท่านก็ได้รับวุฒิปริญญาตรี และใน พ.ศ. ๒๒๐๑ ก็ได้รับปริญญาโท ในขณะที่มีอายุเพียง ๒๖ ปี และในปี พ.ศ. ๒๒๐๒ ท่านก็ได้รับทุนซีเนียร์สตีวเดินส์ชิปของมหาวิทยาลัยที่ท่านศึกษาอยู่นั้น ตามปกติทุนนี้เป็นทุนที่จะได้รับตลอดชีวิตแต่ก็ด้วยเหตุผลทางการเมืองเป็นผลให้ท่านได้รับทุนเพียงแค่ ๒๔ ปี เท่านั้น

การที่ท่านต้องศึกษาปรัชญาที่ล้าสมัยและไร้ชีวิตชีวา เป็นเหตุให้เกิดความเบื่อหน่ายและรู้สึกว้าเหว่เสียเวลาไปโดยไร้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ท่านก็ได้พยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาต่าง ๆ อีกหลายสาขาด้วยกัน ทั้งด้านภาษาและวิทยาศาสตร์ จากการหมั่นแสวงหาความรู้นี้เอง ทำให้ท่านได้พบกับเอ็ดเวิร์ด โปค็อกและมีความสนิทสนมกันเป็นอันมาก และจากการที่เอ็ดเวิร์ด โปค็อก เป็นพวกที่นิยมกษัตริย์ที่ชอบพูดจาแบบขวานผ่าซาก ทำให้ท่านพ้นจากอิทธิพลจากแนวความคิดของพวกเพียวริแต่นที่นิยมรัฐสภาที่ท่านได้รับมาตั้งแต่ยังเด็ก

ในปีแรก ๆ ที่ได้รับทุน จอห์น ล็อคมีความสนใจศึกษาเรื่องวิทยาศาสตร์เป็นอันดับต้น ๆ และต่อมามีท่านก็ได้เริ่มสนใจปรัชญาในแนวคิดของเดการ์ต เป็นอย่างมาก แม้ว่าตอนหลังท่านจะหันไปสนใจวิชาแพทยศาสตร์จนได้รับปริญญา แต่ดูเหมือนว่าแนวคิดทางปรัชญาของเดการ์ตจะมีอิทธิพลต่องานทางปรัชญาของท่านเป็นอันมากและหันมาทำหน้าที่เป็นนักปรัชญาโดยเขียนผลงานต่าง ๆ ออกมาแทนที่จะหันไปประกอบอาชีพเป็นแพทย์ตามที่เรียนมา

ท่านได้เริ่มมีความสัมพันธ์กับ ลอร์ด แอชลีย์ ซึ่งต่อมาได้เป็นเอริสแห่งชาฟต์ เบอร์รี และต่อมาก็ได้ทำหน้าที่เป็นแพทย์ส่วนตัว แต่ทว่าโดยทั่ว ๆ ไปกลับทำหน้าที่เป็นปริกษาของลอร์ด แอชลีย์ มากกว่า นอกจากจะช่วยงานลอร์ดชานเซลเตอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นอธิบดีศาลสูงและเป็นประธานรัฐสภาขุนนางของอังกฤษ ทำให้ท่านตัดสินใจเดินทางไปพักผ่อนยังต่างประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๒๑๘ ระหว่างที่ท่องเที่ยวอยู่ในฝรั่งเศสได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรงในอังกฤษ ทำให้ท่านต้องเดินทางกลับเพื่อไปช่วยลอร์ด ชาฟเบอร์รี อีกครั้งหนึ่ง แต่ในเวลาไม่นานนัก สุขภาพของล็อคก็ทรุดโทรมลงอีกครั้ง จึงต้องเดินทางไปพักผ่อนที่อ็อกฟอร์ดเป็นเวลา ๒ ปี แต่ก็กลับไปเยือนกรุงลอนดอนเป็นครั้งคราว

แม้ว่าล็อคจะมีได้ร่วมมือกับลอร์ด ชาฟเบอร์รี แต่ก็เป็นที่น่ารำคาญโดยทั่วไปว่าท่านมีความคิดโน้มเอียงไปทางลอร์ด ชาฟเบอร์รี และยังเป็นสหายที่สนิทสนมกันด้วย เมื่อล็อคเห็นว่ารัฐบาลเพ่งเล็งท่านเช่นนี้ จึงได้ติดตามลอร์ดชาฟเบอร์รีที่ถูกเนรเทศออกจากอังกฤษในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๒๒๕ ไปยังเมืองรอตเตอร์ดัม ประเทศฮอลแลนด์ จากกระทำเช่นนี้ ทำให้รัฐบาลถือว่าล็อคกระทำความผิดเพราะหลบหนีไปพร้อมกับลอร์ด ชาฟเบอร์รี ดังนั้น ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๒๒๗ จึงได้พระราชโองการขอทุนสดิเงินที่ชิปที่อริสตันเชิร์ชแก่ท่าน ในปีต่อมาเมื่อลอร์ด มอนมัท ซึ่งเป็นกบฏได้พ่ายแพ้ ล็อคก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่วมมือในการวางแผนก่อกบฏด้วย และแม้ว่าจะได้รับพระราชทานนิรโทษกรรม ท่านก็ยังตัดสินใจอยู่ในฮอลแลนด์ต่อไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๒๓๒ จึงได้เดินทางกลับอังกฤษ

ในขณะที่อยู่ฮอลแลนด์ สุขภาพของล็อคดีขึ้นเป็นอย่างมาก และทำให้ท่านมีเวลาในการเขียนหนังสือและทำความเข้าใจกับบุคคลต่าง ๆ จำนวนมากมาย ล็อคได้เสนอข้อคิดต่างออกมาเป็นหนังสือหลายเล่ม แต่ที่ทำให้ท่านมีชื่อเสียงคือหนังสือชื่อ The Human understanding (ความเข้าใจเรื่องมนุษย์) เป็นเรื่องที่เสนอทัศนะทางญาณวิทยา และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๒๓๓ ก็ได้แต่งหนังสือ ซึ่งเป็นแนวคิดทางการเมืองที่ทำให้จอห์น ล็อค เป็นที่รู้จักในทางการเป็นนักปรัชญาการเมือง

ดังนั้น ในระหว่างที่มีการปฏิวัติและในระยะเวลาที่ท่านถูกเนรเทศก่อนที่จะมีการปฏิวัติเป็นเวลาหลายปีนั้น นับว่าจอห์น ล็อคเป็นที่รู้จักของบุคคลในวงการเมืองและนักปรัชญาเป็นอย่างมากและก็ยังมีความสนใจในการทบทวนการเขียนหนังสือที่ทำให้ล็อคมีชื่อเสียงเป็นอันมากในเวลาต่อมา ในขณะที่ท่านอยู่ในฮอลแลนด์ ล็อคได้ติดต่อในทางการเมืองกับพวกวิกส์อีกครั้งหนึ่ง ในขั้นต้นท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการเพื่อส่งทหารไปช่วยวิลเลียมแห่งออเรนส์ในการปฏิวัติจนปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาลได้สำเร็จ ดังนั้น เมื่อท่านเดินทางกลับอังกฤษจึงได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นและได้รับการเสนอให้รับตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเจ้าเมืองแบรนท์เดนบูร์ก แต่ล็อคก็ไม่ยอมรับตำแหน่งนี้โดยอ้างว่าสุขภาพไม่ดี แต่ก็ได้ยอมรับตำแหน่งข้าหลวงใหญ่สภาการทำให้และการค้า แต่ในเวลาต่อมา สุขภาพของท่านไม่แข็งแรงพอที่จะรับกับงานที่ทำอยู่ จึงทำให้สุขภาพของท่านทรุดโทรมลงอีก จนจำต้องลาออกจากราชการ ท่านได้ไปพักอยู่ที่บ้านของเซอร์ฟราซินและท่านผู้หญิงมาแซม ที่เมืองโออาเตส ในแคว้นเอสเสกซ์ ล็อคได้พักอยู่ที่บ้านนี้อย่างมีความสุขจนถึง

แก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๒๔๗ แม้ว่าท่านจะสนใจในเรื่องเทววิทยา แต่ถึงกระนั้น ท่านก็ยังเขียนบทความทางการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะทางด้านการเมือง แนวคิดของท่านในเรื่องสิทธิเสรีส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ของ คนกับสังคมและรัฐบาล มีอิทธิพลในวงการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก คำพูดของ ท่านส่วนหนึ่งได้ปรากฏในบทรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา

๓. ประวัติย่อของคาร์ล มาร์ก

คาร์ล มาร์ก เกิดที่เมืองทริแอร์ ในประเทศเยอรมัน บิดาของเขาชื่อ เฮียร์สเซล มีอาชีพเป็นทนายความ เชื้อสายชาวยิว เมื่อคาร์ล มาร์ก มีอายุได้ ๖ ขวบ บิดาก็ได้ให้เขาเข้าบ้นถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ สภาพบ้านเกิดของเขาแวดล้อมไปด้วยภูมิประเทศที่สวยงาม มีตึกงามบ้านช่อง และโบสถ์อันงามสง่าตั้งอยู่ริมแม่น้ำ เด็กชายคาร์ล มาร์ก เป็นเด็กที่รักธรรมชาติเป็นอย่างมากและชอบที่จะยืนสูดอากาศอันบริสุทธิ์จากริมแม่น้ำในยามเช้าและปล่อย ความคิดออกไปตามจินตนาการ บิดาและมารดาของคาร์ล มาร์กเป็นคนที่เคร่งครัดในขนบประเพณีเป็นอย่างยิ่ง และด้วยเหตุที่มาจากตระกูลอันร่ำรวยที่มีความศรัทธาในพระเยซูเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กชายคาร์ล มาร์ก ต้องไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ ทั้งบิดาและมารดาของเขาต่างอบรมคาร์ล มาร์ก ให้เป็นคนที่มีรักสงบ รักสันติภาพ บิดาเคยพูดเสมอว่า “เราต้องเคารพต่อผู้มีอำนาจในแผ่นดิน เราไม่ควรใช้ความรุนแรง ไม่ควรต่อต้านผู้มีอำนาจด้วยการปฏิวัติ เพราะผู้มีอำนาจรับอำนาจมาจากพระเจ้า และถ้าเธอได้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เธอจะต้องให้ความยุติธรรมต่อทุกฝ่าย รวมทั้งคนยากคนจน เพราะถ้าเธอไม่ช่วยผู้อื่นแล้ว แสดงว่าเธอทรยศต่อพระเจ้าที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่เธอ” คาร์ล มาร์ก ได้ยินคำเหล่านี้บ่อยเป็นประจำ แต่ทว่า ๒๐ ปีต่อมากลับทำในสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับคำที่ได้ยินอยู่เสมอ เขากลับกลายเป็นผู้ที่นิยมการปฏิวัติและกลายเป็นบิดาของการปฏิวัติทั่วโลก แม้ว่าเขาจะได้ยินคำสอนของบิดาอยู่เสมอว่า “เจ้าจะต้องช่วย ชี้น้ำตาคนยากคนจน โดยทางสันติภาพและแบบพระเยซูคริสต์ เทพบุตรแห่งสันติภาพ ไม่ใช่แบบของการปฏิวัติและ สงคราม” จริงอยู่ที่เขาได้ต่อสู้เพื่อคนยากจน แต่เขายืนยันว่าคนจนจะได้เสรีภาพก็ต้องอาศัยการปฏิวัติ ทั้งนี้เพราะว่า ในตอนหลังนั้นเขาได้รับอิทธิพลมาจากนักปราชญ์ทางการเมืองผู้ที่สนใจในการปฏิวัติหลายท่านด้วยกันโดยเฉพาะยอร์ช เฮเกล เจ้าทฤษฎีกระแสดินดำมีค่ากว่านกพิราบสีขาว (ปฏิวัติดีกว่าอยู่เฉยๆ)

เมื่ออายุได้ ๑๘ ปี คาร์ล มาร์ก ได้จบชั้นเตรียมอุดมจากโรงเรียนเล็ก ๆ ในเมืองทริแอร์ เขาได้กลายเป็นเด็กหนุ่มที่มีความใฝ่ฝันและทะเยอทะยาน บ่อยครั้งเขาจะปรารภกับมารดาว่า “อยากเรียนการเมือง อยากเรียนกฎหมาย แต่ผมไม่ต้องการเป็นทนายความเหมือนพ่อ เพราะทนายความเป็นอาชีพที่ดี แต่ไม่ได้ช่วยเหลือคนยากคนจนอย่างแท้จริง ผมต้องการรู้กฎหมายเพื่อมาช่วยเหลือคนยากจนให้พ้นจากการเอารัดเอาเปรียบของกฎหมาย ผมต้องการร่างกฎหมายเพื่อที่จะให้คนทุกคนเป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของคนร่ำรวย ผมต้องการเห็นทุกคนมีความเสมอภาคกัน” มารดาของเขาได้แต่ยิ้ม ๆ และพูดว่า “เจ้าอย่าไปพูดเรื่องนี้ให้คุณพ่อฟังนะลูก เพราะคุณพ่อรู้ว่าเจ้าพูดเหลวไหล มนุษย์จะเสมอภาคกันไม่ได้หรอก เพราะมนุษย์ไม่ใช่พระเจ้า มนุษย์มีทั้งคนดี คนชั่ว มีทั้งคนที่เกียจคร้านและขยัน มีทั้งคนแข็งแรงและอ่อนแอ เจ้าจะร่างกฎหมายให้วิเศษปานใดก็ตาม มนุษย์ก็หนีพ้นความเป็นมนุษย์ไปไม่ได้ หนีความเห็นแก่ตัวไม่ได้ เราได้แต่ภาวนาให้พระเจ้าดลใจให้มนุษย์มีความเมตตาปราณีซึ่งกันและกันเท่านั้น กฎหมายคุ้มครองจิตใจคน ไม่ได้หรอก ลูกอย่าคิดมากไปเลย เปลืองสมองลูกเปล่า ๆ เชื่อแม่เถอะลูก” คาร์ล มาร์ก ไม่ได้โต้แย้งเรื่องพระผู้เป็นเจ้ากับมารดา แต่ครุ่นคิดอยู่เสมอว่า “ถึงอย่างไรก็ตามตนจะต้องต่อสู้เพื่อคนยากคนจน ให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพอันเท่า

เทียมกันในสังคม” เมื่ออายุย่างเข้า ๒๐ ปีนั่นเองเขาก็ได้เดินทางไปศึกษาต่อในวิชาประวัติศาสตร์และปรัชญาที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน ผู้ที่บันทึกประวัติของคาร์ล มาร์กซทุกท่านรวมทั้งเลนินได้บันทึกไว้ว่า “คาร์ล มาร์ก เป็นนักศึกษาที่กระตือรือร้น หัวรุนแรง อัจฉริยะและชอบที่จะชักใช้อาจารย์ จนถูกหาว่าเป็นคนบ้าการเมือง” แต่อย่างไรก็ตาม อีก ๓ ปี ต่อมา คาร์ล มาร์กได้จบปริญญาเอกในขณะที่ตนมีอายุ ๒๓ ปี อย่างสมภาคภูมิจากมหาวิทยาลัยเยนา (Jena)

ในการศึกษาระดับปริญญาโทและเอก เขาได้ทำวิทยานิพนธ์ในเรื่อง “ปรัชญาเอพิคิวรัส” ซึ่งเป็นการเขียนประวัติชีวิตและปรัชญาของเอพิคิวรสนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของชาวกรีก ผู้ที่เกิดก่อนพระเยซูประมาณ ๓๐๐ ปี เป็นนักปราชญ์ที่วาดด้วยวัตถุนิยมอย่างสิ้นเชิงและเป็นผู้ที่ไม่มีความเชื่อในพระเจ้า เป็นนักปราชญ์ที่สอนว่า “เรื่องของพระเจ้าเป็นเรื่องเหลวไหล หลอกลวง เป็นเรื่องที่คนฉลาดใช้หลอกลวงคนอื่น ยิ่งหนักไปกว่านั้น เอพิคิวรัสเน้นหนักไปในเรื่องวัตถุ เคยมีความเห็นว่ามันหยาบคายในเรื่องความอยู่ดีกินดีทางวัตถุมากกว่าจะไปพ้อฝันในเรื่องสวรรค์ วิจารณ์พระเจ้า เพราะเป็นเรื่องห่างไกลจากการรับรู้ด้วยผัสสะของมนุษย์” คาร์ล มาร์ก นอกจากเป็นนักวิชาการแล้วยังเป็นนักภาษาและนักปรัชญาด้วย เขามีความสามารถพูดเขียนได้อย่างดีทั้ง ๓ ภาษา คือ เยอรมัน ฝรั่งเศสและอังกฤษ อาจเป็นเพราะว่าเขาเกิดที่เยอรมัน เรียนจบปริญญาเอกที่เยอรมัน ถูกเนรเทศไปฝรั่งเศส เบลเยียมและไปตายที่อังกฤษ เขาจึงมีการเดินทางตลอดชีวิต การเดินทางของเขาเป็นการเดินทางแบบนักปราชญ์ ไม่ใช่แบบคนที่ไร้ความคิด คาร์ล มาร์กได้ท่องเที่ยวไปอย่างนักปราชญ์ทางการเมือง เขาจึงได้ศึกษาค้นคว้าทางการเมือง สังคม วรรณคดี ตลอดเวลาในด้านภาษาเขาได้เขียนไว้ว่า “ภาษาต่างประเทศเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่เรารู้จักต่อสู้กับอุปสรรคชีวิตได้”

การตายของคาร์ล มาร์ก มีขึ้นในวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ทำให้นักการเมืองและสาธุศิษย์คอมมิวนิสต์ทั่วโลกได้เขียนคำไว้อาลัยในความเป็น “นักปราชญ์ทางการเมืองของคาร์ล มาร์ก ไว้อย่างเลิศลอยยิ่งโดยเฉพาะ เฟรเดอริก เองเงิลส์ ได้เขียนไว้ว่า “เวลาบ่าย ๒ โมง ๔๕ นาที ของวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๖๖ โลกได้สูญเสียนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ในทางการเมืองไปอย่างน่าเสียดาย เขาจากไปอย่างไม่มีวันกลับ แต่ผลงานทางความคิดของเขาจะรุ่งเรืองไปตลอดนิรันดร์” และก็เป็นจริงตามนั้น เพราะภายหลังการตายของเขา เลนินได้นำความคิดของเขาไปปฏิวัติรัสเซียจนสำเร็จ

๔. แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก

๔.๑ สภาวะธรรมชาติ

แนวคิดเรื่องเสรีภาพของล็อกนั้น เราสามารถค้นพบความคิดของเขาในหนังสือปรัชญาการเมืองว่าด้วยกำเนิดรัฐ จุดมุ่งหมายของรัฐ และ อำนาจอธิปไตย เป็นการแสดงให้เห็นถึงรากฐานของการก่อกำเนิดรัฐขึ้นมาจากคน ๆ หนึ่งไปสู่กลุ่มคน จากกลุ่มคนไปสู่เมือง จากเมืองไปสู่รัฐ การแสดงให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์ควรได้รับจากรัฐและการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวจากรัฐที่ตนสังกัด อีกทั้งได้บ่งบอกถึงจุดมุ่งหมายของการตั้งรัฐและขอบเขตในการใช้อำนาจของรัฐในการพิทักษ์สิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่อยู่ในรัฐ

ล็อกได้กล่าวไว้ก่อนที่เราจะทำความเข้าใจในเรื่องการกำเนิดของรัฐจำเป็นต้องเข้าใจสภาพดั้งเดิมที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ก่อนที่จะมีอำนาจอธิปไตยหรือรัฐเกิดขึ้น และเข้าใจถึงเหตุผลที่มนุษย์จึงจะละสภาพเช่นที่วานี้ ซึ่งเรียกว่า “สภาวะธรรมชาติ”

สภาวะธรรมชาตินั้นลักษณะเฉพาะอยู่สองประการ คือ เป็นสภาวะที่มนุษย์มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์และมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มนุษย์มีเสรีภาพที่จะกระทำตามความปรารถนาของตนกับตัวเอง กับสิ่งที่เป็นของเขาและของบุคคลอื่น โดย “ไม่ขึ้นกับเจตจำนงของผู้หนึ่งผู้ใด” เขามีสิทธิที่จะไม่ทำตามความประสงค์ของคนอื่น นี่คือความหมายของเสรีภาพ ส่วนความเสมอภาคที่มนุษย์มีเท่าเทียมกันเป็นความเสมอภาคเกี่ยวกับ “อำนาจและการตัดสินใจที่ทุกคนมีต่อกัน ไม่มีใครมีมากกว่าใคร” ดังนั้น ในสภาวะธรรมชาติที่บริสุทธิ์ มนุษย์ทุกคนจึงมีอิสระไม่ขึ้นแก่กัน

ความเป็นอิสระจากกันของมนุษย์ทุกคนนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อของลัทธิที่ว่าเราทุกคนเป็นผลงานของพระเจ้าองค์เดียวกัน เราเป็นผู้รับใช้ของพระองค์ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นและส่งมายังโลก เราเป็นแม้กระทั่ง “สมบัติของพระองค์” เมื่อพระองค์ทรงสร้างให้เรา มีคุณสมบัติอย่างเดียวกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน เราจึงเท่าเทียมกันและไม่ขึ้นต่อกัน เราทุกคนขึ้นอยู่กับพระเจ้า ขึ้นกับน้ำพระทัยความพอใจของพระองค์เหมือนกันหมด คือทุกคนไม่เป็นอิสระจากพระเจ้าเหมือนกัน ความคิดนี้เป็นสิ่งที่ลัทธิและคนทั่วไปในสังคมของเขาได้ยอมรับกันทั่วไปเหมือนกันหมดในจิตสำนึก และจากความคิดนี้เอง ทำให้ลัทธิสรุปได้ว่าไม่มีใครอยู่ใต้อำนาจหรือใต้การปกครองของใคร พระเจ้าซึ่งเป็นนายของเราทุกคนไม่เคยมีพระประสงค์ที่จะให้มนุษย์คนใดหรือกลุ่มใดได้รับสิทธิจากพระองค์มีอำนาจมากกว่าผู้อื่น

แต่ในสภาวะธรรมชาติที่ทุกคนมีเสรีภาพและไม่ขึ้นแก่กันเท่าเทียมกันนี้ แม้ไม่มีรัฐบาลก็ตาม ลัทธิก็เชื่อมั่นว่าเป็นสภาพที่ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือทำร้ายทำอันตรายแก่ผู้อื่น เพราะว่า “สภาวะธรรมชาติดีกฎของธรรมชาติซึ่งใช้บังคับกับคนทุกคน และเหตุผลซึ่งคือกฎนั้นสอนว่า ทุกคนไม่ควรทำอันตรายแก่ผู้อื่นในด้านชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินสมบัติ” สิ่งเดียวที่ควบคุมความปรารถนาของมนุษย์ให้อยู่ภายใต้ขอบเขตคือเหตุผลของตัวเอง เราทุกคนเกิดมามีเสรีภาพเท่า ๆ กับที่เราเกิดมาเป็นผู้ที่มีเหตุผล เหตุผล คือ “เสียงของพระเจ้าในตัวเรา” พระเจ้าให้สิ่งนี้มากับมนุษย์ทุกคนเพื่อใช้เป็น “กฎระหว่างมนุษย์ด้วยกัน” เหตุผลจึงเป็นสิ่งที่บอกให้เรา รู้สิทธิพื้นฐานตามธรรมชาติคือกฎของเหตุผล เสรีภาพของมนุษย์ทุกคนในสภาวะธรรมชาติต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ ดังนั้น สภาวะธรรมชาตินี้จึงเป็นสภาวะที่มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติ ไม่ใช่ “ภาวะสงคราม” อย่างที่มีบางคนสับสน คำว่าบางคนในที่นี้ ลัทธิคงเจตนาที่จะหมายถึงฮอบส์ผู้ที่มีความเชื่อว่าสภาวะธรรมชาตินี้เป็นสภาวะสงครามที่มนุษย์ใช้กำลังทำลายล้างแย่งชิงกันสำหรับลัทธิแล้ว สภาวะธรรมชาตินี้เป็นสภาวะที่มีสันติภาพ ความปรารถนาดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการดำรงรักษาชีวิตและทรัพย์สิน

กฎธรรมชาติที่เราได้รู้ได้ด้วยเหตุผลบอกว่าอะไรถูกอะไรผิด ถ้ามีการฝ่าฝืนกฎ ในสภาวะธรรมชาตินี้จะมีการลงโทษผู้ละเมิดด้วย เพราะเขาไม่ยอมรับกฎของเหตุผลซึ่งเป็นมาตรฐานของพระเจ้าที่ทรงกำหนดขึ้นไว้เพื่อความปลอดภัยของมนุษย์ แต่อำนาจในการลงโทษอยู่ในมือเราทุกคน ทุกคนมีสิทธิลงโทษผู้กระทำความผิดกฎธรรมชาติเท่าที่จะทำให้เขาเกิดความหลาบจำไม่ทำการละเมิดอีก และเท่าที่จะไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่คนอื่นอีกต่อไป

สำหรับลัทธิเขาได้แบ่งกฎสภาวะธรรมชาตินี้ออกเป็น ๓ กฎ คือ กฎของพระเจ้าหรือกฎเทวะ กฎหมายและจารีตประเพณีสังคม กฎแรกเป็นกฎที่ใช้ตัดสินการกระทำว่าเป็นบาปหรือเป็นการเคารพเพื่อฟังที่เป็นหน้าที่ของมนุษย์ จึงอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กฎศีลธรรม” ลัทธิเชื่อว่ากฎศีลธรรมเป็นสิ่งที่พระเจ้ายกมาให้แก่มนุษย์ กฎนี้เป็นกฎสูงสุดกฎเดียวที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และกฎอื่นอีกสองกฎต้องสอดคล้องกับกฎนี้ ดังนั้น กฎศีลธรรมจึงเป็นกฎศักดิ์สิทธิ์ที่พิทักษ์เสรีของมนุษย์อย่างแท้จริง

๔.๒ การยอมรับการปกครองจากรัฐ

ลือคค์กล่าวว่าเหตุที่มนุษย์ได้ยอมให้มีรัฐหรือมีใครมาปกครองตน มีเหตุเพราะว่าสภาวะธรรมชาติที่เป็นกฎดั้งเดิมของมนุษย์นั้นมีข้อบกพร่องที่เห็นได้ชัดอยู่ ๓ ประการ คือ ๑. กฎธรรมชาติไม่ได้ถูกเขียนไว้ ณ ที่ใดนอกจากในใจของมนุษย์ ถ้าหากมนุษย์ทุกคนยอมให้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง เราจะมองเห็นและปฏิบัติตามกฎธรรมชาติอันเดียวกัน แต่เป็นเพราะว่ามนุษย์ไม่ได้มีเหตุผลตลอดเวลา ความโลภและความมักได้ของเขาอาจชักนำให้เขากระทำการที่ตรงข้ามกับเหตุผล เมื่อใดที่เขามีความพยายามกระทำในสิ่งที่จะได้มาซึ่งทรัพย์สินของคนอื่น มันย่อมก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัย ๒. ในสภาวะธรรมชาติ คนแต่ละคนจะเป็นผู้พิพากษาและมีสิทธิลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาติ แต่การที่ปล่อยให้มนุษย์ตัดสินกรณีที่เขาทำผิดเอง เราไม่อาจไว้วางใจการตัดสินของเขาได้ เพราะมันเป็นการยากที่เขาจะไม่เกิดอคติและไม่เอาตัวเขาเองเข้าไปเกี่ยวข้อง เราจึงอาจตัดสินรุนแรงเกินไปโดยใช้อารมณ์ และการแก้แค้นในกรณีที่เขาเองเป็นผู้เสียหาย แต่ในทางตรงกันข้าม เขาอาจจะเลยไม่สนใจในกรณีขัดแย้งของผู้อื่นเขาไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ฉะนั้น ในสภาวะธรรมชาติจึงขาด “ผู้พิพากษาที่รู้จักความเป็นกลาง” ๓. แม้ว่าในสภาวะธรรมชาติอาจมีผู้พิพากษาที่เที่ยงธรรมเป็นกลางและมีการวินิจฉัยที่ถูกต้อง แต่ก็มีบ่อยครั้งที่มันยังขาด “อำนาจที่จะคำประกันและสนับสนุนคำพิพากษาที่ถูกต้องและที่จะจัดให้เป็นไปตามนั้น” ฝ่ายที่เสียหายอาจไม่มีกำลังเพียงพอที่จะบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือไม่มีความอำนาจบริหารที่จะจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ด้วยเหตุที่สภาวะธรรมชาติความบกพร่องดังที่กล่าวมานี้ เพื่อตอบสนองความต้องการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รัฐบาลจึงเกิดขึ้นโดยคนในสังคมได้ยินยอมให้มีคณะกลุ่มคนที่มีความเที่ยงธรรมและความสามารถในการปกครองกลุ่มชนให้มีความสุข หรือกล่าวได้ว่าสังคมการเมืองเกิดขึ้นจากการยินยอมเท่านั้น ความยินยอมนี้เกิดขึ้นเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่รู้จักใช้เหตุผลที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามใจของเขาได้ หากเขาเลือกที่จะไม่ออกจากสังคมที่เขาถือกำเนิดมา ก็ถือว่าเขายินยอมให้รัฐมีอำนาจปกครองเหนือสิทธิเสรีภาพของเขาเอง การยินยอมนี้เป็นการยินยอมที่จะอยู่ภายใต้เจตจำนงและการตัดสินชี้ขาดของเสียงข้างมาก เพราะสังคมการเมืองจะกระทำอะไรหรือมีอยู่ต่อไปไม่ได้ ถ้าจะให้ข้อเสนอทุกอย่างได้รับความยินยอมจากคนทุกคนในสังคม

ในสภาวะใหม่ซึ่งเป็นสภาวะที่ใช้อำนาจทางการเมืองนี้ ลือคค์ได้นิยามอำนาจทางการเมืองว่า คือ “สิทธิ ที่จะสร้างกฎหมายที่มีบทประมวลลงโทษถึงตาย รวมทั้งบทลงโทษอื่นที่เบากว่าทั้งหมดและใช้อำนาจของชุมชนที่จะปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว และป้องกันชุมชนจากการรุกรานภายนอก” เราอาจกล่าวได้ว่าเมื่อว่ากันโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำอะไรก็ได้ตามใจตน แต่เมื่อเขาคิดเข้าอยู่กับผู้อื่นในสังคมก็ต้องยอมรับสิทธิเสรีภาพของคนอื่น ๆ ในสังคม และเขายังต้องได้รับโทษจากการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น ไม่ว่าเขาจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงจากการลงโทษรัฐที่มอบอำนาจให้คณะบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำหน้าที่พิพากษาโทษและลงโทษผู้ที่กระทำความผิด

๔.๓ จุดมุ่งหมายการใช้อำนาจของรัฐ

ลือคค์ได้กล่าวว่าอำนาจของรัฐนั้นเกิดจากการที่ทุกคนในสังคมยินยอมให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของทุกคนในสังคม ดังนั้น รัฐจึงจะต้องใช้อำนาจเพื่อป้องกันชีวิต เสรีภาพ และ

ทรัพย์สินของประชาชนในรัฐ การกระทำใดในการใช้อำนาจจึงจะต้องประกอบด้วยหลัก ๔ ประการ ดังนี้ ๑. กฎหมายต้องใช้กับทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนร่ำรวยหรือคนจน ๒. กฎหมายต้องไม่ใช่ตามอำเภอใจและเพื่อการกดขี่ แต่ต้องใช้เพื่อประโยชน์ของประชาชน ๓. องค์กฤษฎีกาบัญญัติต้องไม่ขึ้นภาษีโดยปราศจากการยินยอมจากประชาชน ๔. องค์กฤษฎีกาบัญญัติไม่อาจมอบอำนาจในการจัดทำกฎหมายแก่บุคคลใดโดยเฉพาะ

หลัก ๔ ประการนี้จะเป็นหลักประกันว่ารัฐจะไม่สามารถคุกคามสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม ประชาชนมีสิทธิที่กระทำการใดก็ตามด้วยความเป็นอิสระเสรี หากการกระทำของเขาไม่ผิดกฎหมายของรัฐที่เป็นธรรม เพราะว่ากรรมมีขึ้นของกฎหมายก็เพื่อปกป้องสิทธิตามสภาวะธรรมชาติที่มีอยู่กับมนุษย์ตั้งแต่เดิม ก็เพราะว่า “วัตถุประสงค์ของกฎหมายไม่ใช่เพื่อยกเลิกหรือจำกัด แต่เพื่อรักษาและขยายเสรีภาพ ที่ใดไม่มีกฎหมาย ที่นั่นไม่มีเสรีภาพ เพราะเสรีภาพของเขาก็ต้องเป็นสิทธิที่จะจัดการและจัดระเบียบด้วยตัวของเขาเอง การกระทำอันเป็นตามอิสระของเขา ก็ล้วนเป็นสิ่งที่กฎหมายไม่อาจขัดขวางได้ หากการกระทำของเขาไม่ได้ล่วงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และการที่กฎหมายจะกระทำการใช้อำนาจใด ๆ ต่อเขา ก็เพราะว่าเขายินยอมให้กระทำเช่นนั้น เพราะมันจะต้องเป็นไปตามเจตจำนงเสรีของเขา” นัยหมายความว่า สิทธิตามธรรมชาติยังคงอยู่กับมนุษย์ทุกคน แม้ว่าเขาจะมารวมกันเป็นสังคมที่มีกฎหมายควบคุมอยู่ก็ตาม เขาก็ยังมีเสรีภาพอยู่ เพราะเสรีภาพไม่ใช่การกระทำการใดก็ตามใจชอบ แต่เป็นการทำตามสิ่งที่เป็นไปตามเจตจำนงประสงค์ของตนเองภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาต รัฐมีจุดหมายที่จะควบคุมสิทธิเหล่านี้ให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นที่จะทำให้การปกป้องสิทธิดังกล่าวให้เป็นไปอย่างได้ผล กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิธรรมชาติของคน ๆ หนึ่งถูกจำกัดเพื่อให้สิทธิอย่างเดียวกันของผู้อื่นนั้นได้มีผลเป็นไปได้อย่างดีต่อกัน กฎหมายจึงไม่ใช่สิ่งที่ทำลายหรือขัดขวางเสรีภาพ แต่มันสนับสนุนส่งเสริมเสรีภาพ การที่คนแต่ละคนยินยอมอยู่ในสังคมการเมืองและยอมรับกฎหมายของสังคมนั้นเป็นไปด้วยความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของเขาเอง เขาไม่ได้อยู่ใต้อำนาจของผู้อื่น ตัวเขาเองมีอิสรภาพในตัวเองอย่างเต็มเปี่ยมอยู่เสมอ

สรุปว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก ได้ดังนี้ มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาล้วนมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ก็ตามดังที่ใจปรารถนา โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับจิตจำนงของใคร หรือต้องมีใครมาบังคับให้กระทำหรือห้ามการกระทำ และเมื่อมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องมาอยู่ร่วมกัน จึงต้องมีกฎหมายและรัฐขึ้นมาเพื่อที่คนแต่ละคนในสังคมจะได้มีความสุขในการอยู่ร่วมกันและเหตุที่ต้องมีกฎหมายก็เพราะว่าสภาวะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความบกพร่องมาแต่เดิมอยู่ ๓ ประการ คือ ๑. ขาดกฎหมายที่เป็นที่ตกลงและยอมรับที่จะใช้ตัดสินข้อพิพาททั้งปวง ๒. ขาดผู้พิพากษาที่ทุกคนยอมรับและมีความเป็นกลาง ๓. ขาดอำนาจที่จำเป็นและสนับสนุนคำพิพากษาที่ถูกต้องและที่จะจัดให้เป็นไปตามนั้น

กฎหมายที่รัฐอันเป็นคณะบุคคลที่ทุกคนในสังคมให้ทำหน้าที่บริหารกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสุขแก่ทุกคนในสังคมนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยลักษณะ ๔ ประการ คือ ๑. กฎหมายต้องใช้กับคนทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนร่ำรวยหรือคนจน ๒. กฎหมายต้องไม่ใช่ตามอำเภอใจและเพื่อการกดขี่ แต่ต้องใช้เพื่อประโยชน์ของประชาชน ๓. องค์กฤษฎีกาบัญญัติต้องไม่ขึ้นภาษีโดยปราศจากความยินยอมของประชาชน และ ๔. องค์กฤษฎีกาบัญญัติไม่อาจมอบอำนาจในการจัดทำกฎหมายให้แก่ผู้ใดโดยเฉพาะ

ดังนั้น แนวคิดเรื่องเสรีภาพในทัศนะของจอห์น ล็อก ซึ่งเป็นนักปรัชญาคนแรกของตะวันตกที่กล่าวถึงความเสมอภาคของปัจเจกชน ในขณะที่สังคมที่เขาอยู่นั้นเป็นสังคมที่มอบอำนาจความเป็นใหญ่ในการบริหารประเทศและครอบครองทรัพย์สินของประเทศให้แก่พระราชาและบรรดาพวกขุนนางศักดินา โดยคนเหล่านี้มีสิทธิโดยชอบธรรมตามกฎหมายที่พวกตนบัญญัติขึ้นมา ซึ่งไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายในการป้องกันชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของตน ล็อกจึงกล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ทุกคนมีอยู่ตามกำเนิด และการมีอยู่ของรัฐนั้นก็เกิดจากการที่ทุกคนในสังคมได้ยินยอมให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจัดทำกฎหมายและใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มนุษย์ทุกคนจึงมีเสรีภาพในการกระทำของตน ไม่ว่าจะเป็นการพูดและการกระทำในทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนปรารถนา โดยไม่ได้รับการขัดขวางจากบุคคลอื่น เว้นแต่การกระทำของเขานั้นได้ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการมีชีวิตอยู่ของผู้อื่น รัฐจึงจะมีอำนาจลงโทษตั้งแต่ขั้นสูงสุดถึงเบาด้วยความยุติธรรม

๕. แนวคิดเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์ก

๕.๑ ปรัชญาการงาน

มาร์กชี้แจงแนวปรัชญาของตนเองว่า การงาน (labor) ไม่ใช่ของต่ำช้า ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้มนุษย์เสื่อมเสียศักดิ์ศรีตรงกันข้าม การงานนั้นแหละที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะมนุษย์เป็นส่วนที่ก้าวหน้าที่สุดของมวลสารที่ต้องปฏิพัฒนาอยู่เสมอ มนุษย์ที่ฉลาดถึงขั้นเท่านั้นจึงจะเห็นแจ้งว่าทำงานทำให้ธรรมชาติของมนุษย์ก้าวหน้าอย่างแบบเนียนที่สุด ใครไม่ทำงานย่อมเป็นเพียงส่วนเสื่อมเสียของมนุษยชาติ ใครจะทำงานอะไรก็ได้แล้วแต่นัด แต่ทุกคนจะต้องทำงานเพื่อพัฒนาตัวเองและสังคม จึงจะมีชีวิตสมเป็นมนุษย์ที่ก้าวหน้ามาถึงระดับนั้น

การทำงานเป็นการแสดงถึงอิสรภาพและเสรีภาพของผู้ทำงาน แสดงว่าเขาไม่ติดข้องอยู่กับอุปสรรค เขาสามารถปฏิบัติตนสมกับเป็นมนุษย์ ผู้ไม่สามารถทำงานคือคนติดขัด ไม่มีความเป็นมนุษย์เต็มเปี่ยม เช่น อาจจะมีสุขภาพไม่ดี จิตใจไม่ปลอดโปร่ง หรืออาจจะต้องไม่ได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถทำงานอย่างมนุษย์ เป็นต้น ทุกคนจึงต้องตะเกียกตะกายแสวงหาเสรีภาพและอิสรภาพโดยการทำงานอะไรสักอย่างไว้ให้ได้ และทำให้ดีที่สุดที่จะทำได้ การทำงานที่สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็คือการทำงานที่พัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา จึงต้องเป็นงานที่ผู้ทำงานจะทำได้ด้วยความสามารถภูมิใจในผลงานของตนเอง และได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาตัวเอง แต่การงานที่กรรมกรทำกันโรงงานขณะนั้นหาได้เป็นเพื่อการพัฒนากกรรมกรหรือสังคมไม่ แต่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของเจ้าของโรงงานเป็นที่ตั้ง กรรมกรผู้ใช้แรงงานไม่มีโอกาสได้ภูมิใจในผลงานของตนเลย พวกเขาต้องคร่ำครีดยทำงานเกินควรอย่างจำใจเพียงเพื่อยังชีพไปแต่ละวัน ไม่มีอนาคต ไม่มีความหวัง ไม่อาจจะเลือกงานได้ นี่คือสภาพอัญญภาวะอีกแบบหนึ่ง การงานแทนที่จะพัฒนามนุษย์กลับกดขี่มนุษย์ เครื่องจักรแทนที่จะรับใช้มนุษย์กลับใช้มนุษย์เสียเอง มาร์กมีความรู้สึกไม่พอใจกับสภาพของกรรมกรในโรงงานเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ตั้งปณิธานว่าจะต้องหาทางแก้ไขสภาพอัญญภาวะให้หมดไปให้จงได้

๕.๒ ระบบคอมมิวนิสต์

มาร์กเชื่อว่าระบอบคอมมิวนิสต์ระบอบเดียวเท่านั้นเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแก้ไขสภาพอัญญภาวะ และจะบันดาลให้พลเมืองทุกคนมีความเป็นอยู่สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ระบอบคอมมิวนิสต์ตามที่มาร์กใฝ่ฝันถึงนั้นจะไม่มีใครมีทรัพย์สินส่วนตัวเลย สมบัติทุกอย่างเป็นรัฐหมด พลเมื่อทุกคนมีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน

และมีสิทธิใช้สอยตามความจำเป็นของแต่ละคนในสังคมดังกล่าว ไม่มีใครเป็นนายหรือเป็นผู้ปกครอง มีแต่บริการและทุกคนจะต้องให้บริการอย่างเต็มที่ตามความสามารถของตน หลักการของสังคมคอมมิวนิสต์ตามเป้าหมายของมาร์กพอจะกล่าวเป็นสูตรสั้น ๆ ได้ว่า “แต่ละคนจะได้ตามความต้องการ และจะต้องให้ตามความสามารถ” (To each according to his need, from each according to his power) ในสภาพเช่นนี้มาร์กเชื่อว่าจะมีแต่ความสุข เพราะไม่มีใครคิดจะกักตุนและไม่มีใครคิดจะรวบอำนาจ ทุกคนจะตั้งหน้าทำงานอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาตัวเองและสังคมอย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (กิริติ บุญเจือ, (๒๕๒๒), *แก่นปรัชญาปัจจุบัน*, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช)

๕.๓ หลักจริยศาสตร์ที่สำคัญ

จริยศาสตร์ของคาร์ล มาร์ก มีหลักการที่สำคัญบางประการที่ควรศึกษาดังนี้

๑. ทฤษฎีความเสมอภาค การถอนรากถอนโคนระบบชนชั้นทางเศรษฐกิจ ทุกคนควรทำงานเท่ากันและควรได้รับค่าจ้างเท่าเทียมกัน ลัทธิคอมมิวนิสต์เท่านั้นที่สามารถบรรลุความเสมอภาคทางแรงงานและค่าจ้าง ระบบสังคมนิยมเป็นเพียงขั้นตอนในความเจริญแบบเดียวกันเท่านั้น ลัทธิคอมมิวนิสต์ชี้ให้เห็นว่า ปัจเจกชนมีอำนาจแตกต่างกัน ดังนั้น ความเสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจจึงถูกกำจัด

๒. ทฤษฎีเสรีภาพ ตามทัศนะของเฮเกล เสรีภาพอยู่กับการคำนึงถึงความจำเป็น เองเกลส์ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าเราหลีกเลี่ยงกฎธรรมชาติเสียแล้ว จะเข้าถึงเสรีภาพไม่ได้เลย” เมื่อเราเข้าใจธรรมชาติและนำกฎธรรมชาติและนำกฎธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ตอบสนองจุดมุ่งหมายของเราได้นั้นแหละคือการมีเสรีภาพ

นักจริยศาสตร์บางท่านได้แยกแยะให้เห็นความแตกต่างระหว่างเสรีภาพทางสังคมและเสรีภาพส่วนบุคคล และการได้รับความเพลิดเพลินก็เป็นแนวโน้มไปสู่เสรีภาพเช่นเดียวกัน แต่ในทัศนะของคาร์ล มาร์ก เสรีภาพส่วนบุคคลที่แท้จริงเป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคและความเจริญก้าวหน้าในสังคม เพราะว่าความหมายที่แท้จริงของคำว่า “เสรีภาพ” คือ เสรีภาพทางเศรษฐกิจ ลัทธิคอมมิวนิสต์เพียงลัทธิเดียวเท่านั้นที่สามารถพัฒนาอำนาจของบุคคลให้เป็นไปได้ และเสรีภาพมีส่วนสำคัญในการกำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานเพื่อที่จะให้คนได้มีเวลาเท่าเทียมกันในการแสวงหาความเพลิดเพลินจากปรัชญา สุภาษิต คำโคลงและศิลปะ ฯลฯ และนอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสะดวกสบายอื่นๆ ส่วนการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวถูกทำลายไป สืบเนื่องมาจากชั่วโมงการทำงานนี้เอง ที่เป็นเหตุให้พวกกรรมกรต้องต่อสู้เพื่อลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้น เสรีภาพจึงเป็นหลักสำคัญขั้นพื้นฐานของศีลธรรม

นี่คือกระบวนการในการบรรลุอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายของมนุษยชาติทั้งหมด ความยุติธรรมทางสังคม ความบริสุทธิ์ ความมั่นคง ความปลอดภัย และความเจริญทางจิตและทางร่างกาย เหล่านี้ทั้งหมด รวมอยู่ในคำว่า “เสรีภาพ” เท่านั้น ดังนั้น เสรีภาพจึงถือเป็นหลักสำคัญยิ่งในทางปรัชญาของลัทธิมาร์ก หมายความว่าเสรีภาพไม่ได้เกิดขึ้นจากสภาวะแห่งความเป็นอิสระอันเป็นไปตามจินตนาการซึ่งอยู่ต่างหากไปจากเกณฑ์ต่างๆ ของธรรมชาติ หากแต่เสรีภาพจะมีได้ก็แต่โดยที่มนุษย์มีความรู้ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ สามารถเอาความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้ “ตราบใดที่เรายังไม่รู้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติซึ่งมันดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างเป็นอิสระ นอกเหนือความคิดจิตใจของเรา กฎเกณฑ์จึงทำให้เราต้องเป็นทาสแห่งความจำเป็นอันเนื่องมาจากความไม่รู้ของเราเองแต่เมื่อเราสามารถรู้ได้ถึงกฎเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งดำเนินไปโดยเป็นอิสระนอกเหนือไปจากเจตจำนงและความคิดจิตใจของเรา เราจึงจะกลายเป็นนายเหนือธรรมชาติได้” (<http://www.marx2mao.com/PDFs/Lenin%20CW-Vol.%2011.pdf>)

เสรีภาพของมนุษย์จึงไม่ใช่อะไรอื่น ๆ นอกจากความสามารถที่จะรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ แล้วนำเอาธรรมชาติมาใช้เป็นประโยชน์ได้ ยิ่งมนุษย์มีความรู้ถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติมากเพียงไร มนุษย์ก็มีเสรีภาพมากขึ้นเพียงนั้น เสรีภาพจึงเป็นผลผลิตของวิวัฒนาการแห่งประวัติศาสตร์สังคมนับแต่เริ่มแรก เพราะความไม่รู้นั่นเองทำให้มนุษย์ต้องเป็นทาสของธรรมชาติ ต่อมาพัฒนาการของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลเรื่องปัจจัยของการผลิต (Means of Production) และการอุบัติขึ้นของสังคมที่มีชนชั้น มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต้องอยู่ภายใต้อำนาจแห่งความสัมพันธ์ทางสังคมของพวกเขาเอง

ในสังคมทุนนิยม เนื่องจากความรู้ของมนุษย์มีความก้าวหน้าขึ้นอย่างใหญ่หลวงในฐานะที่มนุษย์มีความเป็นนายเหนือธรรมชาติ แต่โดยที่ความสัมพันธ์ทางสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับการควบคุมของมนุษย์ฝ่ายข้างมากในสังคม ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ได้มีความเป็นอิสระ เสรีภาพของมนุษย์จึงปราศจากความหมาย “สภาพแห่งการดำรงอยู่ต่างๆ ได้ก่อรูปขึ้นเป็นสภาพแวดล้อมของมนุษย์ซึ่งจนกระทั่งบัดนี้ก็ได้ครอบงำอยู่” ครั้นเมื่อมาถึงจุดนี้ ก็ได้ผ่านเข้ามาอยู่ภายใต้การครอบครองและควบคุมของมนุษย์ ซึ่งครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มนุษย์ได้กลายมาเป็นนายเหนือองค์การจัดตั้งทางสังคมของเขาเอง...มันเป็นการก้าวกระโดดของมนุษยชาติจากอาณาจักรแห่งความจำเป็นไปสู่อาณาจักรแห่งเสรีภาพ (<https://www.marxists.org/archive/marx/works/1844/anti-duhring/>)

๓. ทฤษฎีความก้าวหน้า

วิวัฒนาการแห่งเสรีภาพเป็นเรื่องที่มีความเจริญก้าวหน้ามาก มีสิ่งที่จะต้องกล่าวในเรื่องนี้อยู่ ๓ ประการ คือ ๑. ความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทางด้านนี้สามารถเพิ่มพลังในการผลิตได้มาก ๒. การควบคุมชุมชนหรืออำนาจควบคุมปัจจัยในการผลิตและการจำแนกแจกจ่าย ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ๓. การพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยอาศัยอำนาจและคุณธรรม ดังนั้นความหมายที่แท้จริงของคำว่า “Progress” ก็คือการดำเนินจากความไม่มีเสรีภาพไปสู่ความมีเสรีภาพ

๔. ทฤษฎีความเป็นเอกลักษณ์ของจุดมุ่งหมายและวิธีการ

โดยทำนองนี้ จุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งจริยศาสตร์ของคอมมิวนิสต์ก็คือการสถาปนาระบบเศรษฐกิจแบบสังคมคอมมิวนิสต์ ดังที่เลนินได้กล่าวไว้ว่า “ศีลธรรมของคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ในการทำลายระบบชนชั้น ซึ่งจะทำให้พวกกรรมกรรวมตัวกันได้เพื่อต่อสู้กับนายทุนผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว” ดังนั้น พวกนิยมลัทธิมาร์กจึงไม่รับรองที่จะใช้วิธีการใด ๆ แต่เขาจะใช้วิธีการแทรกซึมที่ละน้อย จริยศาสตร์ของคอมมิวนิสต์มีลักษณะตรงกันข้ามกับจริยศาสตร์ของคานธีคือถือว่าวิธีการที่ดีที่สุดนั้นจะต้องถูกกำหนดจุดมุ่งหมายที่ดีที่สุดเหมือนกัน

๕. การปฏิบัติแบบให้อาวุธ

คาร์ล มาร์ก พิจารณาเห็นว่าวิธีการที่รุนแรงเป็นวิธีที่ถูกต้อง และเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตามทัศนะของมาร์ก วิธีการและจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่ดำเนินควบคู่กันไปทั้งสองอย่างมีความกลมกลืนกันอย่างใกล้ชิดสนิทใน ปัญหาเรื่องจุดมุ่งหมายที่ตัดสินความเหมาะสมของวิธีการจะเกิดขึ้นเมื่อละทิ้งความเป็นเอกลักษณ์เสีย

อันที่จริง ความไม่เสมอภาคกันของวิธีการและจุดมุ่งหมายนี้ เราสามารถจัดออกไปได้ ในลัทธิคอมมิวนิสต์การลดชั่วโมงทำงานเป็นทั้งวิธีการและจุดมุ่งหมาย แต่ในทางปฏิบัติพวกคอมมิวนิสต์ได้เสนอมติว่า วิธีการที่ไม่รุนแรง ไม่สามารถทำลายพวกนายทุนผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวลงได้ ดังนั้น การปฏิบัติแบบให้อาวุธจึงเป็นวิธีการอย่างเดียวนั่นที่ให้ได้ผลในการล้มล้างลัทธิทุน

ตามทัศนะของมาร์ก จริยศาสตร์สมัยโบราณเป็นทั้งจริยศาสตร์ของพวกชนชั้นกลาง หรือปัจเจกบุคคล จริยศาสตร์สมัยโบราณไม่ได้ถือเอาสวัสดิการเพื่อส่วนรวมเป็นจุดมุ่งหมาย ในจริยศาสตร์สมัยโบราณนั้น จุดมุ่งหมายสูงสุดไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของมนุษยชาติแต่อย่างใด นอกจากจะเป็นการดำรงชีวิตให้กลมกลืนกับพระผู้เป็นเจ้า หรือการดำรงชีวิตเป็นไปตามพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า สุดแล้วแต่ท่านจะบันดาล จริยศาสตร์สมัยโบราณจึงขึ้นอยู่กับศาสนาเป็นหลัก และเป็นเครื่องมือของพวกนายทุนผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ลัทธิมาร์กจึงพิจารณาเห็นว่าจริยศาสตร์สมัยโบราณเป็นจริยศาสตร์ที่ไม่ถูกต้อง ตามทัศนะของมาร์ก จุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งจริยศาสตร์สมัยโบราณจึงเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระสิ้นดี กฎต่าง ๆ ทางศีลธรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีต่าง ๆ ทางจริยศาสตร์ทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันและตั้งอยู่บนรากฐานแห่งปัจเจกหรือเงื่อนไขส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงไม่มีจริยศาสตร์ที่สมบูรณ์แบบ (จริยศาสตร์ตะวันตก) แต่ก็ได้หมายความว่าลัทธิมาร์กได้ตีคำว่า จริยศาสตร์สมัยโบราณทั้งหมดไม่มีประโยชน์เสียเลย เพราะจริยศาสตร์ทุกระบบมีประโยชน์ในตัวเองตามเงื่อนไขของสังคมและจริยศาสตร์ดังกล่าวก็มีความสัมพันธ์กับจริยศาสตร์ของคอมมิวนิสต์ด้วยเหมือนกัน แต่ขึ้นอยู่กับความยุติธรรมแบบวิภาษวิธี จริยศาสตร์ของคอมมิวนิสต์เองก็มีความขัดแย้งกัน มีการปฏิเสธโต้แย้งกันและเป็นการพัฒนาจริยศาสตร์สมัยโบราณด้วย จริยศาสตร์สมัยโบราณมีวิวัฒนาการโดยไม่ขาดสาย จากลัทธิเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวไปสู่ลัทธิเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นและสวัสดิการของคนหมู่มาก ลัทธิมาร์กยังคงดำเนินไปเรื่อย ๆ ในวิวัฒนาการแบบเดียวกันและมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, (๒๕๖๒), *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย ๑*, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

สรุปแล้ว คาร์ล มาร์กมีความเห็นว่ากฎเกณฑ์ธรรมชาติคือความมีอยู่ของสสารและการเปลี่ยนแปลงของสสารที่เกิดจากการกระทำต่อกันระหว่างสสารกับสสาร ไม่ใช่จากอำนาจเหนือธรรมชาติ แต่จากการไม่รู้ของเราทำให้เกิด “ความจำเป็น” ที่ต้องยอมอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติและต้องจำยอมอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ที่อ้างว่าตนได้รับอำนาจปกครองคนอื่นและใช้สอยทรัพย์สินของคนอื่นที่ใช้แรงงานแลกมา (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, (๒๕๕๐), *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย*, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง) ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่เราจะต้องเรียนรู้ถึงแก่นแท้ของกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เพื่อที่จะได้ใช้ความรู้ที่ได้อยู่เหนือธรรมชาติและใช้สิ่งนี้บังคับธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่เรา รวมทั้งปลดแอกจากพวกนายทุน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว มนุษย์จึงจะมีสิ่งที่เราเรียกว่า “เสรีภาพ” อย่างแท้จริง

๖. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์ก กับ จอห์น ล็อค

๑. ทั้งคาร์ล มาร์ก และจอห์น ล็อค ล้วนมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานชีวิตที่คล้ายคลึงกันคือบิดาของทั้งสองคนต่างก็เป็นทนายความด้วยกัน และทั้งคู่ก็เป็นคนเคร่งศาสนาเหมือนกัน ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ทั้งสองคนต่างมีแนวปรัชญาหนักไปทางปรัชญาการเมือง ซึ่งคงได้รับอิทธิพลจากการได้รู้กฎหมายมาแต่ยังเด็กจากบิดาของตน และทั้งสองคนเมื่อเติบโตขึ้นก็ได้ปฏิบัติรูปแบบกฎหมายให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

๒. แนวคิดของทั้งสองคนมีความแตกต่างกัน คือ จอห์น ล็อค เชื่อว่าเป็นบิดาแห่งปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย ในขณะที่คาร์ล มาร์ก ได้เชื่อว่าเป็นบิดาแห่งปรัชญาการเมืองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยปรัชญาของจอห์น ล็อค เสนอให้มีระบบการแข่งขันที่ยุติธรรมในระบบทุนนิยม ส่วนปรัชญาของคาร์ล มาร์ก กลับเสนอให้ล้มล้างระบบทุนนิยมด้วยความรุนแรง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปรัชญาของทั้งสองคนนี้ต่างมีแนวทางที่สลับตรงไปกันละรูปแบบ แต่ก็มีคามมุ่งหมายเพื่อความสุขของประชาชนส่วนใหญ่

๓. จอห์น ล็อค และคาร์ล มาร์ก มีแนวความคิดที่เหมือนกันคือตามธรรมชาติแต่ดั้งเดิมแล้ว มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครได้รับมอบอภิสิทธิ์ให้อยู่เหนือคนอื่น ไม่ว่าคน ๆ นั้นจะร่ำรวยหรือยากจนอย่างไร ดังนั้นความคิดของทั้งสองคนนี้ต่างก็คำนึงถึงสภาวะธรรมชาติที่มีอยู่เดิมของมนุษย์เช่นเดียวกัน เพียงแต่จอห์น ล็อค นั้นกล่าวว่าสภาวะธรรมชาติเกิดจากการบันดาลให้มีขึ้นด้วยอำนาจของพระเจ้า แต่สำหรับคาร์ล มาร์ก แล้วกลับมองว่าสภาวะธรรมชาติเป็นผลผลิตของสสารที่มีต่อสสารด้วยกัน ไม่ใช่เกิดจากสิ่งที่มีอยู่เหนือธรรมชาติ ในที่นี้ จึงกล่าวได้ว่าจอห์น ล็อค ยังไม่อาจที่จะสลัดพระเจ้าออกไปจากปรัชญาของตนเองได้ แต่ฝ่ายคาร์ล มาร์ก สามารถสลัดศาสนาออกไปอย่างเด็ดขาดและปฏิเสธศาสนาอย่างรุนแรงด้วย

๔. คำว่า เสรีภาพ ตามทัศนะจอห์น ล็อค หมายถึง การที่บุคคลได้กระทำให้สิ่งที่เขาปรารถนาที่จะกระทำได้อย่างมีอิสระในตัวเอง โดยไม่ต้องมีใครมาสั่งให้กระทำหรือไม่กระทำ การกระทำจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐไม่ให้ใครมาล่วงละเมิดสิทธิได้ ซึ่งหากใครล่วงละเมิดก็จะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะทำการลงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยที่ทุกคนจะต้องไม่ได้รับการยกเว้น ไม่ว่าจะเป็นคนร่ำรวยหรือคนยากจน ทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายที่ทุกฝ่ายยอมรับ ส่วนคาร์ล มาร์ก มีทัศนะว่าคำว่า เสรีภาพ หมายถึง การเป็นอิสระจากการทำงานที่คนงานสามารถกำหนดชั่วโมงทำงานเองได้ และมนุษย์จะต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติให้แจ่มแจ้งจนสามารถมีอิทธิพลเหนือธรรมชาติและควบคุมธรรมชาติให้อำนวยประโยชน์สุขแก่มนุษย์ เมื่อทำได้เช่นนี้แล้ว มนุษย์จึงเป็นอิสระจากระบบนายทุนและจากอำนาจของธรรมชาติ นี่คือนิยามที่แท้จริงของมนุษย์

๕. ในปรัชญาของจอห์น ล็อค นั้น คำว่า เสรีภาพ เข้าไปเกี่ยวข้องกับปรัชญาการเมือง และใช้การเมืองอำนวยความสะดวกเสรีภาพให้แก่มนุษย์ ส่วนคาร์ล มาร์ก ได้นำคำว่า เสรีภาพ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าจอห์น ล็อค ตั้งใจที่จะฝังรากเสรีภาพลงในระบบการเมือง เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกกฎหมายที่จะส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเกิดมีอิสรภาพหรือเสรีภาพในการกระทำทั้งปวง ซึ่งรวมถึงความเป็นอิสระในการทำงานที่สุจริตด้วย และเขาก็ได้แยกเรื่องนี้ออกไปเป็นสิทธิในเรื่องทรัพย์สินในการนำเสนอปรัชญาการเมืองแบบรัฐสภาที่เป็นแบบทุนนิยม ส่วนแนวคิดของคาร์ล มาร์ก นั้นปรากฏว่าทุกปรัชญาที่เขาเสนอล้วนมีรากฐานมาจากเรื่องแรงงานและผลตอบแทนที่ถูกต้อง ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ คำว่า เสรีภาพ ของเขาจึงมุ่งไปที่การเป็นอิสระจากนายจ้างที่บังคับให้ทำงานตามเวลาที่กำหนด โดยแรงงานสามารถกำหนดเวลาทำงานของตนเองตามที่ต้องการและได้รับค่าแรงที่ยุติธรรม

๖. ในเบื้องต้น ทั้งจอห์น ล็อคและคาร์ล มาร์ก ต่างมีความคิดที่เหมือนกัน แต่มีความขัดแย้งกันในเบื้องปลายในแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน กล่าวคือ จอห์น ล็อค กล่าวว่าทรัพย์สินทั้งปวงในธรรมชาตินั้น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการครอบครองตามที่ตนเองมีความสามารถจะกระทำได้ เช่น คน ๆ หนึ่ง สามารถทำไร่ได้ผลผลิตเท่าไรก็เป็นสิทธิในการครอบครองที่ดินมากขึ้นโดยการจ้างให้คนอื่นทำงานแทนตนและจ่ายค่าจ้างที่ยุติธรรมกับงาน ซึ่งนี่คือระบบทุนนิยมตามแนวทางของจอห์น ล็อค แต่คาร์ล มาร์ก เสนอว่าทุกคนที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน ใครทำงานได้มากเท่าใดก็มีสิทธิเท่านั้น จะต้องไม่ใช้เงินจ้างคนอื่นให้ออกหาวัตถุดิบหรือแรงงานแทนตน และหากมีการรวมกลุ่มกันทำงานแล้ว ผลผลิตที่ออกมาต้องแบ่งปันส่วนที่เท่าเทียมกัน

๗. แนวเศรษฐศาสตร์ของคาร์ล มาร์ก จะมีผลดีต่อทุกคน แต่จะไม่ก่อให้เกิดการแข่งขันในการเพิ่มคุณภาพและผลผลิต เพราะว่าทำงานหนักหรือเบาก็ไม่มีผลอะไรแก่ตน เมื่องานออกมาแล้ว ทุกคนก็มีส่วนเท่าเทียมกันหมด ส่วนแนวเศรษฐศาสตร์แบบจอห์น ล็อค นั้นก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของงานที่ทำด้วย คือ หากใครสามารถทำได้มากกว่าดีกว่าก็ต้องได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า ซึ่งก็เป็นความยุติธรรมดี แต่ต้องสามารถเชื่อใจนายจ้างได้

ว่าจะจ่ายค่าจ้างที่ยุติธรรม ฝ่ายจอห์น ล็อค เชื่อว่ากฎหมายจะให้ความยุติธรรมได้ แต่คาร์ล มาร์ก ไม่เชื่อในความยุติธรรมของนายจ้างและกฎหมาย ดังนั้น ทุกคนจึงต้องทำงาน และจะไม่มีใครได้รับการยกเว้นการทำงานแม้แต่รายเดียว

สรุปแล้ว เสรีภาพในทัศนะของจอห์น ล็อค คือ ความอิสระในการกระทำของตนที่กระทำไปตามที่ใจปรารถนาโดยไม่ต้องมีใครมาบังคับการให้กระทำหรือไม่กระทำ และมีกฎหมายคุ้มครองการกระทำของเขาไม่ให้ใครมาล่วงละเมิด ส่วนคาร์ล มาร์ก มองว่าเสรีภาพคือการที่มีอิสระในการทำงานที่สามารถกำหนดการใช้เวลาในการทำงานของตนเองได้ และการมีอิสระเหนือนายทุนและธรรมชาติ ดังนั้น แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อค จึงใกล้เคียงกับคำว่า การเมือง ส่วนคาร์ล มาร์ก นั้นมีความใกล้เคียงกับคำว่า เศรษฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์

๗. บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนสามารถสรุปได้ดังนี้ คำว่า เสรีภาพ นี้มีความหมายรวมๆ ว่า ความเป็นอิสระจากสิ่งอื่นไม่พึงประสงค์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และความเป็นอิสระในการที่จะกระทำและพูดอะไรก็ได้ตามที่ต้องการ แต่ต้องไม่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งต้องไม่เป็นการคิดรอนสิทธิและเสรีภาพของคนอื่นด้วย ดังนั้น แนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อค กับ คาร์ล มาร์ก แม้จะมีพื้นฐานทางความคิดที่แตกต่างกันจนดูเหมือนจะไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้เลย แต่ในท้ายที่สุดแล้ว แนวคิดของทั้งสองคนก็มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความสุขให้ประชาชนเหมือนกัน และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือทั้งสองคนต่างแสวงหาทางแห่งอิสรภาพให้กับผู้คนในสังคมที่เต็มไปด้วยความทุกข์ยากจนได้นำเสนอแนวทางปรัชญาของตนเอง

ตารางแสดงการสรุปเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อค กับ คาร์ล มาร์ก

๑.	จอห์น ล็อค	เชื่อในพระเจ้า	เชื่อในกฎหมาย	ยึดปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย	เสรีภาพในการทำตามใจตน แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่สังคมสร้างขึ้น
๒.	คาร์ล มาร์ก	ไม่เชื่อในพระเจ้า	ไม่เชื่อในกฎหมาย	ยึดปรัชญาการเมืองแบบสังคมนิยม	เสรีภาพในการกำหนดกรอบการทำงานของตน และต้องไม่ถูกเอาเปรียบ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

กิริติ บุญเจือ. (๒๕๒๒). *แก่นปรัชญาปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

กิริติ บุญเจือ. (๒๕๒๘). *แก่นปรัชญากรีก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

กิริติ บุญเจือ. (๒๕๓๘). *ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

จำนง ทองประเสริฐ. (๒๕๓๓). *ปรัชญาตะวันตก สมัยโบราณ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จำนง ทองประเสริฐ. (๒๕๓๔). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย ๑*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. (๒๕๔๐). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชเอิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (๒๕๒๔). *ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ (ปรัชญากรีก)*. กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอ็ม.
- ชเอิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (๒๕๓๙). *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, เดือน คำดี. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตก*. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดือน คำดี. (๒๕๒๒). *ปรัชญาตะวันตก จากยุคโบราณ ถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ ม. เกษตรศาสตร์.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (๒๕๓๘). *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๔๕). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอมรมณี (สุวรรณ วรฐาณี). (๒๕๑๕). *แนวปรัชญาตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาการ.
- พิน ดอกบัว. (๒๕๓๒). *ปวงปรัชญากรีก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พิน ดอกบัว แปล. (๒๕๓๓). *ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร*. กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๐). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์. (๒๕๓๗). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.
- สุธรรม ชูสัตย์สกุล. (๒๕๔๒). *เอกสารบรรยายวิชาอรรถกถาวิญญู*. บัณฑิตวิทยาลัย.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (๒๕๒๓). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (๒๕๒๗). *ปรัชญาเบื้องต้น ๒*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถิต วงศ์สวรรค์. (๒๕๔๐). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพิทยา.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (๒๕๔๐). *ปรัชญาอินเดียร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

๒. ภาษาอังกฤษ

B.A.G. FULLER. (๑๙๘๙). *A History of Philosophy*. OXFORD & IBH PUBLISHING CO. PVT. LTD.,

๓. อินเทอร์เน็ต

<http://www.marx๒mao.com/PDFs/Lenin%๒๐CW-Vol.%๒๐๑๑.pdf>

<https://www.marxists.org/archive/marx/works/๑๘๗๗/anti-duhring>

<http://www.parst.or.th/philospedia/index.html>

<http://www.buddhistlibrary.org/th/thumbnails.php?album=๑๓๖>

<http://www.stc.arts.chula.ac.th/WisdomMag/index.html>